
HEGYVIDÉKI IGEHIRDETÉSEK

JÓZANSÁG LELKE

2Timótheus 1,6-7

2016. 05.08.

IGEHIRETŐ: SZABÓ ISTVÁN

Lekció: Apostolok cselekedetei 1,1-9.

Imádkozzuk. Mennyei Atyánk a mi Urunk Jézus Krisztusunk által, Neked hódolunk, Téged dicsőítünk és magasztalunk minden irgalmasságodért, kegyelmed véghetetlen gazdagságáért, ahogyan megőrizted és megtartottad életünket, kimentettél bajból, veszedelemből, nyomorúságból, kiárasztottad reánk gyógyító irgalmasságodat. Nehéz bajunkban, bánatunkban, szomorúságunkban vigasztaltál és mindekfölött és mindenkor szívünkbe írtad a boldog bizodalmat, hogy Jézus Krisztus által gyermekeiddé fogadtál bennünket és ettől a Te szeretetedtől minket nem szakít el semmi. Köszönjük, hogy ma egybegyűjtöttél, hogy Igéd szavával megerősíts, Szentlelked erejével buzdíts, hogy táplálj az igaz életre, arra az útra, amelyen Krisztus gyermekei járnak. Most is megvalljuk, mint énekünkkel, gyakran és sok rendben vétkeztünk ellened, engedetlenek voltunk és méltatlanná tettük magunkat arra, hogy gyermekeidnek neveztesselek. De Nálad van minden irgalom és megbocsátás, feloldozás és kegyelem és kérünk is, tisztogass meg bennünket s készíts minket Igédnek meghallására, töltsd be szívünket Szentlelkeddel. Krisztusért, a mi Urunkért kérünk, hallgasd meg könyörgésünket. Ámen

Textus: Emlékeztetlek téged, hogy gerjeszd fel az Isten kegyelmi ajándékát, amely benned van az én kezeimnek rád tétele által. Mert nem félelemnek lelkét adott nekünk az Isten; hanem erőnek és szeretetnek és józanságnak lelkét. 2Timótheus 1.6-7:

Szeretett gyülekezet, kedves testvérek! Az elmúlt alaklommal ennek a felolvasott Igének az első részéről szoltam, az erő Lelkéről. Azzal vezettem be akkor a Timótheushoz írott buzdító szavakat és magyarázatát, hogy gyakran úgy gondolkodunk pünkösdről, hogy a mi Urunk Jézus Krisztusunk feltámadott, megjelent a tanítványoknak, meghagyta nekik a tanítványi küldetés lényegét, aztán az apostoloknak várniuk kellett pünkösdig. Így tulajdonképpen a feltámadás és pünkösöd között nem is volt Szentlélek, ki aztán eljött, kitöltetett, és aztán minden kezdődött a maga rendje során. Azt olvastuk azonban az Apostolok cselekedeteiről írott könyvből, hogy a mi Urunk Jézus Krisztusunk a Szentlélek erejében, a Szentlélekben, a Szentlélek által hagyott meg mindent, amit a tanítványoknak meghagyott és ezért, pünkösdre készülve, nem is azt kérdezzük már, hogy mit tesz a Szentlélek, mi a hatása az Isten lelkének közöttünk, mit munkál a szívünkben, az életünkben, hanem azt, hogy kicsoda a Lélek? Mert a Lélek a Szentháromság harmadik személye, isteni személy, örökkönvalóság. Ő az erő Lelke – hallottuk – az újjászületése, az új teremtés Lelke, – de azt is hallottuk, hogy egyúttal Ő a mi bizalmasunk, hiszen (ahogyan Pál apostol mondja a Római levélben), ha kifogy a szánkról a szó, mi több, a szívünk is kiüresedik és kétség tölt el bennünket, hogy mi módon vigyük Isten elé szükség-helyzetben a kéréseinket, vagy egyáltalán, hogyan szólítsuk meg Istent, akkor a Lélek az, aki kimondhatatlan fohászzkodásokkal fohászzkodik bennünk, és kiáltja helyettünk is, érettünk is, a mi nevünkben is: Abbá, Atyám! A Lélekről mondotta a mi Urunk Jézus Krisztusunk: elküldöm nektek a vigasztalót, a pártfogót, aki megtanít majd benneteket a teljes igazságra. Ő az erő Lelke, akire nehéz és nyomorult helyzeteinkben mindent rátehetünk, elbírná a Lélek. És ugyanakkor, a súlyos és nehéz órákon a Lélek szárnyai alá menekülhetünk.

Most a szeretetről kellene szólnom, mert az apostol szavainak ez a sorrendje: erőnek, szeretetnek és józanságnak Lelkét kaptuk, és tudjuk, hogy a Szentírásban a szavak sorrendje is inspirált; illik azt betartani és nem össze-vissza dobálni. De most megszegem a régi szabályt, ma az utolsó szóról szeretnék szólni és azután, majd pünkösöd napján mindet összefoglalva, a szeretetről. Nem félelemnek Lelkét adott nekünk az Isten, hanem... józanságnak Lelkét! Tehát a Lélek a józanság Lelke. A legtöbb magyar fordításban ez a *prima*, kitűnő magyar szó áll: józanság. Nagyon jó ez a szó, én nagyon szeretem, mert ez nemcsak arra vonatkozik, ha azt mondjuk valakire, hogy józan életű, vagyis nem a kocsmában tölti az idejét és mulatja az életét, hanem még inkább arra, hogy megfontolt, mértéktartó, ismeri az élet rendjét, higgadt ember. És milyen jó, hogy ebben a magyar szóban benne van az, hogy *jó*. A józan ember látja maga előtt azt, ami jó és képes arra, hogy az életét és mások életét is oda irányítsa. Ha a régi latin fordításokat nézzük,

akkor igen nagy változatosságot látunk. Kontinencia, mondja az egyik. Ez azt jelenti, hogy valakinek tartása van. Nehéz helyzetben, például. Éppen Timótheusról beszélünk mi is, aki fiatalember, sok terhe van, mindenfajta bajba belekeveredett az evangélium hirdetése okán, de van tartása. Tehát, ez is valamilyen módon kifejezi a lényegét. Egy másik latin fordító így fordítja: sanitas animi, ez pedig azt jelenti, hogy egészséges lelkű. Ez is pontos, és megnyit számunkra egy dimenziót. Nem ideges, nem betegesen szorongó, aggodalmaskodó, nem folyamatosan depresszióra hajló, hogy aztán addig nyomja el magában az indulatokat, az érzéseket, hogy egyszer csak felrobbanjon. Egészséges lelkű. Van, aki így fordítja: temperancia, és ezt talán zenei hasonlattal lehet magyarrá legjobban áthozni. Bachnak van egy nagy kompozíció-fűzére, a címe: Jól temperált zongora. Hogy a jól-hangoltságnak milyen mélységei vannak, könnyen beláthatjuk, amikor találkozunk valakivel, akinek rossz hangulata van. Isten kíméljen meg bennünket, hogy éppen ügyünk legyen vele, mert ránk borítja a rossz hangulatát, mi több, minket is áthangol. Nem éltetek át már ilyet? Egyszerű példát mondok. Hivatalba kellett mennem, pró-cseprő ügyet intézni, megkaptam a sorszámat, leültem, vártam, láttam, hogyan ketyeg a digitális mutató, még tízen vannak előttem, még öten, már csak hárman, de aztán nyúlik, múlik az idő, kezdek ideges lenni, mikor jutok innen ki? Na, aztán sorra kerülök, bemegyek. S mit találok? A népmesében nincs olyan hétfejű sárkány, mint az az ügyintéző volt. Szőröstől-bőröstől megevett, kicsinált, kiforgatott, letolt, aztán kegyelmet gyakorolt, én meg ahelyett, hogy úgy jöttem volna el, hogy elintéztem az ügyemet, rosszkedvű lettem. A rosszul hangolt ember rosszra hangol bennünket. Itt a nagyteremben van egy zongoránk, ajándékba kaptuk. Ezt szokták püfölni a gyerekek, a konfirmandusok, mindenki, aki éri, afféle hadi szerszám lett, – most már hamisan szól. Nem minden húrja hamis, csak a középsők, mert ott szokták a legtöbbet ütni. Felül, alul még szépen cseng –, de nem lehet rajta játszani semmit, mert a egy hamis hang is tönkreteszi az egészet. Elég, ha a közösségbe bekerül egy rosszul hangolt ember. Csúnya képet vág, az egész gesztusrendszerével jelzi, hogy elutasít mindent, őt nem érdekli semmi, begubózik, mint egy sündisznó, hozzá nem lehet érni. Lám, milyen nagy dolgot mond az apostol, hogy a Szentlélek a derűnek a Lelke, a jól hangoltságnak a Lelke, a tartásnak a Lelke. De talán mégsem csak erről van szó itt. Maradjunk ennél a szép magyar szónál: józanság.

A fordítók azért kínlódnak itt, mert a görög szó igen kedves volt a görög filozófusok számára és sok jelentéssel ruházták fel. Elnézést kérek most a gyülekezettől, mert bár magamnak is megfogadom és a kritikásaim is megfogadtatták velem, hogy a szószeréről nem filozofálunk, mert a szószerék nem a filozófia helye, – de most kénytelen leszek erre.

Röviden, persze, aztán utána visszatérünk az evangéliumra. Az itt szereplő görög szó a szofroszünével áll összefüggésben, amely a görög filozófusoknál gyakorlatias bölcsességet jelent, megfontolást, mérték-tartást, önmérsékletet, önszabályozó képességet. És ha ezt figyelembe vesszük, akkor Pál mintha azt mondaná Timótheusnak, gerjeszd fel a Lélek benned levő kegyelmi ajándékát, mert a Lélek készítet téged megfontolásra, józanságra, a Lélekben van a bölcsesség, a mértéklet és sok minden egyéb. Ha valaki kinyitja Platónnak a Phaidrosz című filozófiai munkáját, igen érdekes fejtegetést talál erről (és azt hiszem, ez ide is vág), hogy milyenek a szerelmesek, hogyan viselkednek a szerelmesek. Persze, ehhez elvileg, nem kell filozófus, tudjuk mi ezt magunktól is: a szerelmesek gyakran eszüket vesztik, megbolondulnak. Hány szülő könyörög édes fiának, lányának: csak azt a fiút ne, csak azt a leányt ne...! A szerelmesnek elcsavarják a fejét, szoktuk mondani, vagyis elbolondították, nem lehet vele bírni, nem lehet vele értelmes szót váltani. Látjuk kívülről is, hogy a végzetébe rohan. Márpedig, ha nem akarunk balladákat írni, szomorúan búsongani veszte miatt, óvnánk erőst a drága szerelmeseket. Így volt ez kétezer-ötszáz évvel ezelőtt is. Platón arról filozofál: milyenek a szerelmesek. Aztán hozzáteszi, hogy ezt akkor látjuk a legjobban, ha abban a tükörben nézzük, hogy milyenek a nem-szerelmesek. Ha a kettőt összehasonlítjuk, talán találunk valamit. Platón azt mondja, hogy talán rögtön nem is tudunk különbséget tenni a szerelmes és a nem-szerelmes között, mert a szerelmes is vágyik a legfőbb jóra, meg a nem-szerelmes is vágyakozik a legfőbb jóra. Nos, ha nem a végső célban, akkor a vágyakozásban van valamiféle különbség. Ha a szerelmest nézzük, azt látjuk, hogy megjelenik benne és áthatja a vele született, pusztá, nyers vágyakozás. Akar valamit. A másikat akarja! – S valóban, nem erről szól a szerelem? Nem erről szól a szerelem: akarom a másikat? Megyek utána. Keresem. Állok a kapuban vagy az utca túloldalán. Lesem a mozdulatát, próbálok őt magamhoz közel csalogatni, a magam számára megszerezni.

Azt mondja Platón, hogy ha mindeközben nem tölti el a szerelmest valamiféle – és itt jön ez a szó – józanság, mértéklet, ami a tapasztalatból, az ismeretből, a másoktól leszűrt vélekedésekből származik, akkor végzetes folyamatok indulnak el, mert akkor mindent az fog meghatározni, hogy miképpen szerzem meg szerelmem tárgyát. Nos, itt vagyunk Pál apostolnál, aki azt mondja: megkaptuk az erőnek, a szeretetnek és a józanságnak Lelkét. Mintha Platónt ismételné. Mert aki neki ül a Phaidrosznak és aláhúzkodja a szavakat, meg is találja ezt hármát – a magyar fordításban. Mert itt van egy döntő különbség! Pál apostol ugyanis, amikor szeretetről beszél, akkor nem a vágyakozó szeretetről, nem eroszról beszél. Márpedig Platón az eroszról beszél, a szerelemben mindig erotikus vonatkozás.

Pál apostol azonban az agapéről beszél. Az erosz a szerző-szeretet: azért szeretlek – mondja a szerelmes – hogy szeress, azért irányítom rád egész életemet, hogy te szeress engem. Am az a szeretet, az agapé, amelyről Pál apostol beszél, az a Krisztus-szeretet, ez azt mondja: azért szeretlek, mert szeretlek. Ez a szeretet feltétlen, nem birtokolni akar, adni akar. Vagyis az apostol lényegében változtatja meg a saját korának ezt a filozófiai-etikai vonatkozását. És arra buzdítja Timótheust, hogy ne rettenjen meg. Ne vesse meg senki a te ifjúságodat, mondja neki, ne hátráltasson meg téged senki az evangélium hirdetésében, a boldogító jó hír továbbadásában, ne rettenj meg, amikor a Krisztus útjára tanítasz és el akarnak róla terelni, hiszen te megkaptad az erő lelkét! Oda teheted minden terhedet, az erő Lelke fölsegít, hihetetlen energiákkal ruház fel! De ez a Lélek a józanság Lelke is. A mértéklet Lelke, mert a szeretet hatalma alatt áll, a szeretet ereje alatt áll. És aki ezzel a krisztusi szeretettel fordul embertársa felé, aki így forgolódik, jár-kei a világban, így rendezi a dolgait, tervez, így visz Isten elé kéréseket, az megtapasztalhatja, hogy egészséges lelkületet kapott. Megtapasztalhatja, hogy a legnagyobb nyomorúságok között is lehetséges valamiféle jól-hangoltság. Sokszor csodálkozom én magam is keresztyéneken, hogy rettenetes terhek, nyomorúságok közepette milyen jól hangoltak. Egyszer kórházba mentem látogatni egy idős gyülekezeti tagot, kegyes életű, bibliás, imádkozó, jól hangolt keresztyén volt. Éppen nem ült a nővér a pultnál, nem tudtam megkérdezni, hogy melyik kórteremben van, hát mentem toronyiránt. Benyitottam az egyikbe, jó napot kívánok, X. Y.-t keresem, még választ sem kaptam. Elkeseredett, csüggedt arcú, megvert emberek feküdtek ott. Mentem a következőbe terembe, oda már nagyon óvatosan nyitottam be, netalán valami sárkányt is reám bocsátanak a betegek. Ott sem volt. A harmadikba is benyitottam – és ott derű volt, pedig súlyos betegek feküdtek ott. Nem faggattam ki, hogy mit csinált ott ez a mi testvérünk, lehet, hogy semmit, de jól hangolt volt, és ez átsugárzott a többiekre. Azt mondja Pál apostol, hogy ha megkapjuk ezt az egészséges lelkületet, akkor azzal együtt megkapjuk a bölcsességet is arra nézve, hogy milyen módon helyezzük bele magunkat a dolgokba. Ha valaki abban az időben olvasta Pál apostolnak ezt a levelét vagy hallotta őt prédikálni – görögül beszélt az apostol – és hallotta a szofroszüné szót, mindjárt tudhatta, hogy ez önmértékletet, mértéktartást, józanságot jelent, egyszóval azt: tudom, hol a helyem. És hol a helyem? Evilági értelemben az ember azonnal hierarchiákban kezd el gondolkodni. Ki felül van, ki alul, ki középen. S kérdezi: a rangsorban én hányadik vagyok? Enyém alulról a második lépcső. Ha jó leszek, akkor a hatodikra is felléphetek? Vagy, én viszem a prímet – ha már a hangoltságnál tartottunk –, vagy nekem csak pilinckázni kell a vezérszólam mellett? Hol a helyem? Isten Szentlelke azt a boldog bizonyosságot írja a szívünkbe, hogy nekem az én Édes Atyám kezében van

a helyem, a Mennyei Atya kezében. Istennél van a helyem. Jó helyen vagyok. És ettől a pillanattól kezdve minden más külső dologgá válik. Így mondja ezt az a Római levélben is, ahol kijelenti: nem a szolgaság lelkét kaptuk, hogy újra rettegjünk, hanem a fiúság lelkét kaptuk, és így fejezi be: meg vagyok győződve, hogy Isten szeretetétől semmi nem szakíthat el. Nála a helyem.

Ha pedig megkapjuk ennek a mértékletnek, józanságnak a Lelkét, akkor önmagunk vezérletére is megkapjuk Isten bölcsességét. Ezt pedig egyszerű szóval így tudnám kifejezni: megkapjuk az alázatot. Nem az alázatoskodást, nem a minden előtt való meghajlást, hanem a szó legigazabb értelmében: alázatot. Mit mond a mi Urunk Jézusunk? Tanuljátok meg tőlem, hogy én szelíd és alázatos vagyok. Miért alázat? Mert Isten bölcsessége arra tanít bennünket, hogy Isten a kevélyeket, a fennhéjázókat messziről ismeri, ahogy a zsolttár mondja. Mit jelent ez? Messziről is észreveszi a szándékaikat, és nem megy hozzájuk közel egy tapodtat se, és nem engedi őket közel önmagához egy tapodtat sem. Az alázatot azonban fölemeli. Péter apostol idézi a zsolttárt: alázatok megmagatokat Isten hatalmas keze alatt és Ő a szükséges időben fölmagasztal benneteket! Ez a forradalom, testvérek! Oda állni, ahová Isten állított bennünket és ott maradni és aláállni és megmaradni a terhek, a feladatok alatt, a vállalások alatt, mert megkaptuk az önmértékletnek, a józanságnak a Lelkét.

És legvégül önmagunk bölcs vezérletéhez az is hozzá tartozik, hogy a dolgok beteljesítésére tekintünk. Amikor Pál apostol Timótheust buzdítja – némely Biblia-magyarázó szerint – e szavakkal nem egészen ugyanazt mondja, amit a Római levélben. A Római levél buzdítása általános, minden keresztyénhez szól, minden helyzetben, minden körülmények között, szinte tulajdonképpen az Istennel való egész és általános viszonyunkra mutat rá: nem a szolgaság lelkét kaptátok, hanem a fiúság lelkét kaptátok, gyermekek vagytok, Isten ölelő karjaiból senki nem szakít ki benneteket! Nagy és erős buzdítás! Itt az apostol konkrétabb, merthogy Timótheus egy sajátos helyzetben van; fiatal, zűrzavaros körülmények közé keveredett, egy ingadozó gyülekezetet kellene megtartania, ellentmondó hangok kavarnak, lenéznek, mert tapasztalatlan, nincsen bölcsessége. Honnan lenne megfontolása, hát a fiatalok csak az erőt akarják?! Nekik kell az erő. Ezt szoktuk mondani: csak egészség legyen! Miért, a többi rendben van? Nos, Timótheusnál, ha volt is erő, tapasztalat híján aligha lehetett megfontolás. És ezzel az ő egész hivatását semmisítették. Tehát azért kell az apostolnak konkrétan lennie, mert, ahogy mi is, gyakran csüggedünk. Mert úgy vagyunk, hogy ha csak Isten általános vigasztalásait kapnánk, elég hamar széttárnánk a kezünket és mondanánk, ezek szép közhelyek, ezek általában igazak, és lehet, hogy mindenki másra vonatkoznak is, de én,

most, ebben az adott helyzetben, ugyan mit értsek ki belőle? Azért van szükségünk a józanság Lelkére, hogy megtanítson bennünket a saját magunk egyedi, egyéni helyzetében is arra, hogy miképpen tudjuk jó végre vinni dolgainkat.

Józanság, mértéklet, egészséges lelkűség, jól hangoltság, derű. Kicsoda a Szentlélek? A múltkor nagy bátran azt mondtam, hogy a Lélek a mi bizalmasunk. Most azt mondom, a Lélek a mi barátunk, a mi hangolónk, akinek a közelségében, erőterében szívünk, lelkünk, gondolkodásunk, világhoz való viszonyunk átalakul, megváltozik. Miért? Mert önmagából ad és az isteni valóság felé fordít bennünket. Azt mondják a régi vallástudósok, hogy a vallás nem más, mint egzisztenciális rezonancia. Azt jelenti, hogy testestől, lelkestől, mindenestől, úgy, ahogy vagyok, rezonálok... Ha valami történik a világban, nem kerülhetem el, elér hozzám, rezonálok rá. Nos, egy hang kezd el szépen halkan szólni bennem. Egy visszhang a Lélek hangjára. Ha ugyanis a Lélek hangját halljuk, akkor bennünk isteni visszhangok támadnak: az erőnek, a szeretetnek és a józanságnak a visszhangja. Gerjeszd fel a Szentlélek kegyelmi ajándékát – mondja Pál Timótheusnak. Gerjesszük fel, gerjesszéték fel, testvérek, a lélek kegyelmi ajándékát, mert nem a félelem lelkét kaptuk, hanem az erő, a szeretet, és a józanság Lelkét. Ámen

Imádkozzunk! Add erőidet, örökkévaló szeretetedet, józanságodat, Mennyei Atyánk Lelked által, hogy megállhassunk mindvégig az igaz hitben, hogy üdvözítőnkben, Krisztusunkban boldog emberekké lehessünk és láthassuk igazán és teljesen elhívásunknak boldog végső célját. Kicsinyért, nagyért, egyként könyörgünk, erősért és gyengéért, munkálkodóért és megfáradtért, derült szívűért és gyászolóért, egészségesért és betegért. Mindannyiunkért könyörgünk, Mennyei Atyánk! Örökkévaló szeretetteddel, Lelked erejével, Lelked megvilágosító hatalmával, bölcsességével áldj meg bennünket, hogy bizton tudhassuk: szeretetedtől nem választ el semmi minket. Add, Mennyei Atyánk, szívünkbe az elkötelezést és a megtartó vágyakozást, hogy mi se akarjunk Tőled elszakadni, hanem mindig, mindenben Veled lenni, áldások közepe neked hálát adni, nehéz időkben, próbatételekben túrva helytállni, – és mindig, mindenekben a Te dicsőségedet keresni és szolgálni. Kérünk Krisztusért, hallgass meg bennünket. Ámen

LEJEGYZTE: VÁSÁRHELYI PÉTER,
KIADJA: BUDAHEGYVIDÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG
WWW.BUDAHEGYVIDEK.HU